

Studieplan for Samfunnsfag 1 for grunnskolelærerutdanning 1-7 (30 studiepoeng) (2019– 2020)

Fakta om programmet

Studiepoeng: 30

Studiets varighet: 1 år

Undervisningsspråk: Norsk

Studiested: Halden

Kontakt

Studieprogramansvarlig

Avdeling for lærerutdanning,

Studieleder Lin Sandhaug Ramberg

Innholdsfortegnelse

- Informasjon om studiet
- Hva lærer du?
- Opptak
- Oppbygging og gjennomføring
- Studieplanen er godkjent og revidert
- Studiemodell

Informasjon om studiet

Studiet er et valgfag i 4. studieår i Grunnskolelærerutdanningen 1-7 (240 studiepoeng).

Samfunnsfagstudiet i grunnskolelærerutdanningen omfatter fagdisiplinene historie og geografi og fagområdet samfunnskunnskap. Faget skal utvikle kompetanse til å undervise i grunnskolen på 1. - 7. trinn, og skal legge vekt på faglig fordypning. Studiet skal kvalifisere studenten til å kunne arbeide selvstendig både med fagspesifikke og didaktiske utfordringer.

Faget skal settes inn i et fagdidaktisk perspektiv og forberede studentene til yrkesrollen som samfunnsfaglærer. Gjennom ulike tilnæringsmåter til undervisning og didaktisk refleksjon skal studentene utvikle en lærerrolle som fremmer elevenes samfunnsbevissthet og interesse for faget.

Samfunnsfag skal utvikle en bred forståelse for samspill og konflikt mellom mennesker, samfunn og natur i ulike tidsepoker og i ulike deler av verden. Studentene skal arbeide med utvalgte geografiske områder, historiske epoker og ulike samfunnsfaglige områder. Faget skal bidra til kunnskap om samenes historie og situasjon som urfolk.

Arbeidet med samfunnsfag skal fremme studentens samfunnskompetanse og evne til å være medborger i et flerkulturelt samfunn. Studenten skal også oppøve sin evne til å bidra til slik læring i grunnskolen.

Faget skal bidra til at studentene kan arbeide med grunnleggende ferdigheter og faglige ferdigheter; kan uttrykke seg muntlig og skriftlig, kan lese og regne, og kan bruke digitale verktøy.

Hva lærer du?

Studiets læringsutbytte

Kunnskap

Studenten

- har kunnskap om samfunnsfag som skolefag og nyere samfunnsfagdidaktikk
- kjenner til undervisningspraksis i samfunnsfag i grunnskolen
- har kunnskap om samfunnsinstitusjoner, nære fellesskap og ulike kulturer
- har kunnskap om sosialisering og identitetsutvikling i barneårene
- har kunnskap om barns rettigheter, demokrati, politiske og økonomiske deltakelse
- har kunnskap om landskapsformene i dagens Norge og om hvordan man kan bruke slik kunnskap i opplæringen
- har kunnskap om naturgrunnlaget, næringsveier, bosettingsmønstre og miljø
- har kunnskap om de historiske hovedtrekk i Norge og verden fra den eldste bosetting til ca. 1800
- har kunnskap om lokal- og regional historie som disiplin og om hvordan denne kan brukes i opplæringen
- har kjennskap til sentrale samfunnsfaglige tenkemåter og metoder
- har kjennskap til sentrale kilder i faget og til kritisk vurdering av disse

Ferdigheter

Studenten

- kan anvende faglige og fagdidaktiske kunnskaper og ferdigheter i samfunnsfaglig opplæring på 1.-7. trinn, tilpasset ulike grupper elever
- kan tilrettelegge for opplæring i geografi, historie og samfunnskunnskap tilpasset ulike grupper elever og individuelle behov
- kan planlegge, lede og vurdere elevers læringsarbeid og gi læringsrettede tilbakemeldinger
- kan arbeide selvstendig med faglige spørsmål og analysere faglige problemstillinger ut fra fagområdet fakta og teorigrunnlag
- kan bruke samfunnsfaglige kilder og materiale i arbeidet med utvikling av elevenes grunnleggende ferdigheter
- kan bidra til å utvikle elevenes muntlige ferdigheter gjennom øving i møtedeltakelse, debatter og andre muntlige aktiviteter i faget
- kan bruke og vurdere digitale verktøy og kilder i opplæringen og bidra til at elevene kan forholde seg kritisk til digitale medier
- kan ta i bruk og veilede elever i sentrale samfunnsfaglige metoder
- kan arbeide med samfunnsverdier og holdninger i grunnskolen samfunnsfag
- kan kritisk vurdere lærebøker og andre læremidler til bruk i opplæringen
- kan lede elever i selvstendig arbeid innenfor fagets rammer
- kan legge til rette for opplæring om samfunnsforhold i et flerkulturelt og globalt perspektiv, med vekt på menneskerettigheter og demokratiske prinsipper

Generell kompetanse

Studenten

- kan tilrettelegge for samarbeid og konfliktløsning i arbeid med elevene
- kan reflektere kritisk over samfunnsfaglige spørsmål og stimulere til kritisk tenkning
- kan reflektere over egen praksis og oppdatere seg faglig
- kan kommunisere og samarbeide med barn og foresatte med ulik sosial og kulturell bakgrunn
- har innsikt i barns forståelse av faget

Opptak

Ingen krav ut over opptakskravet til Grunnskolelærerutdanningen 1-7 (240 studiepoeng).

Oppbygging og gjennomføring

Studiets oppbygging og innhold

Studiet består av to emner, hver med et omfang på 15 studiepoeng, se studiemodellen under.

Studiet omfatter geografi, historie og samfunnskunnskap.

Emne 103 Historie, samfunnskunnskap og geografi (1-7) (høstsemesteret) omfatter:

- Norsk politikk
- Sentrum og periferi
- Regional utvikling
- Politisk geografi

Emne 102 Samfunnskunnskap og historie (1-7) (vårsemesteret) omfatter:

- Vær og klima
- Lokale landskap og kart
- Livsformer i verden
- Teori og metode i samfunnsfag
- Samfunnsfagdidaktikk i begynneropplæring og demokratisk dannelse
- Geografi:
- Utforskeren og samfunnsdidaktikk:

Undervisnings-, lærings- og vurderingsformer

Undervisnings- og læringsformer

Studiet er organisert over to ukentlige økter. Studentene er organisert i basisgrupper. Studiet legger opp til at studentene møter varierte arbeidsformer med forelesninger, gruppearbeid, seminarer/fremlegg, øvelser og analyse. IKT er integrert i studiet.

Det forutsettes at studentene tilegner seg nødvendige kunnskaper, ferdigheter og faglig innsikt ved selvstudium. Det forventes at studenter arbeider med lærestoffet i hvert emne i minimum 20 timer i uken inkludert undervisning. Studenten må ta aktivt ansvar for egen læring.

Det er obligatoriske arbeidskrav til hvert emne, som går fram av emnebeskrivelsene.

Det forventes at studentene bruker biblioteket til innhenting av lærestoff. Biblioteket skal bidra til å øke studentenes informasjonskompetanse, det vil si evnen til å søke etter, finne, evaluere og bruke relevant faglig informasjon. I tillegg til personlig service, får studentene bibliotekundervisning der målsettingen er at de skal kunne søke i norske og utenlandske informasjonskilder og kunne vurdere kvaliteten på informasjonen. Biblioteket tilbyr også undervisning i referanseteknikk.

Vurderingsformer

Studentene får tilbakemelding på arbeidskrav underveis i studiet.

Studiet har to typer individuelle vurderingsformer; muntlig eksamen og skriftlig skoleeksamen. Karakterskalaen A-F brukes.

Se den enkelte emnebeskrivelse for detaljert informasjon.

Praksis

Det er praksis knyttet til studiet. Se nærmere informasjon i studieplan for *Grunnskolelærerutdanningen 1-7* og *Plan for praksis*.

Forsknings- og utviklingsarbeid

Studentene skal skrive, levere og få godkjent en fagartikkel i begge emner. Fagartikkelen skal leveres for godkjenning i det semesteret emnet undervises.

Internasjonalisering

Se generell del av studieplan for *Grunnskolelærerutdanningen 1-7*.

Evaluering av studiet

For å kunne tilby en aktuell og relevant utdanning av god kvalitet er vi avhengig av studentenes tilbakemeldinger og at du deltar i evaluering av studiene. Dette studieprogrammet blir jevnlig evaluert for å sikre og utvikle kvaliteten i programmet:

- Se studieplan (programplan) for Grunnskolelærerutdanning 1. - 7. trinn
- Det enkelte fagmiljø har ansvar for å etablere faste og allment kjente evalueringsrutiner på emnenivå (kalt EVA3)

Studieplanen er godkjent og revidert

Studieplanen er godkjent

Dekan Kjersti Berggraf Jacobsen, 21. mars 2018

Studieplanen er revidert

Studieleder Lin Sandhaug Ramberg, 29. april 2019

Studieplanen gjelder for

2019-2020

Studiemodell

Denne studiemodellen har en ny utforming. [Fortell oss hva du synes om den](#)

Høst 2019

Samfunnsfag 1 (1-7)

LBSAM10319

Historie, samfunnskunnskap og geografi (1-7)

15 stp

Vår 2020

Samfunnsfag 1 (1-7)

LBSAM10219

Samfunnskunnskap og historie (1-7)

15 stp

LBSAM10319 Historie, samfunnskunnskap og geografi (1-7) (Høst 2019)

Fakta om emnet

Studiepoeng: 15

Ansvarlig avdeling: Avdeling for lærerutdanning

Stuedsted: Halden

Emneansvarlig: Gitte Cecilie Motzfeldt

Undervisningsspråk: Norsk

Varighet: ½ år

Innholdsfortegnelse

- Emnet er tilknyttet følgende studieprogram
- Undervisningssemester
- Studentens læringsutbytte etter bestått emne
- Innhold
- Undervisnings- og læringsformer
- Arbeidsomfang
- Praksis
- Arbeidskrav - vilkår for å avlegge eksamen
- Eksamen
- Sensorordning
- Evaluering av emnet
- Litteratur

Emnet er tilknyttet følgende studieprogram

Obligatorisk emne i valgfaget *Samfunnsfag for grunnskolelærerutdanningen 1-7* (30 studiepoeng).

Undervisningssemester

Grunnskolelærerutdanningens 7. semester (høst).

Studentens læringsutbytte etter bestått emne

Kunnskap

Kandidaten

- har kunnskap om samfunnsfag som skolefag og nyere samfunnsfagdidaktikk for undervisning i grunnskolen
- har bred profesjonsrettet kunnskap om ideologier, makt, politiske systemer og konflikter
- kan tenke historisk og økonomisk om produksjon og forbruk i velferdsstaten
- har kunnskap om samfunnsinstitusjoner det politiske partispekteret i Norge
- har bred profesjonsrettet kunnskap om samspillet mellom sentrum og periferi og dets betydning for kultur, politikk, og økonomi i samfunnsutviklingen
- har kunnskap om konsekvenser av politiske og geografiske omstillingsprosesser og samfunnsendringer i Norge og verden.
- kan tenke geografisk om steder og regioner i Norge og verden
- har kunnskap om politiske og territorielle prosesser og konflikter, samt deres betydning for menneskers identitet og nasjonsbygning
- kan analysere samfunnsutvikling på mikro- og makronivå i lys av politikk, økonomi og bærekraftig utvikling
- har kunnskap om betydningen av demokratisk medborgerskap, i skolen og samfunnet
- har kunnskap om vitenskapelige og fagdidaktiske teorier og metoder i faget
- har kunnskap om relevant forsknings- og utviklingsarbeid innenfor fagområdet
- har kunnskap om nyere norsk og europeisk historie
- har bred kjennskap til relevant forskning om de historiske hovedtrekkene ved samfunnsutviklingen i Norge og andre deler av verden

Ferdigheter

Kandidaten

- kan tilrettelegge for opplæring i geografi, historie og samfunnskunnskap tilpasset ulike grupper og individuelle behov
- kan analysere og evaluere forskning og politiske argumenter om menneskerettigheter, medborgerskap og demokrati og anvende denne kunnskapen i profesjonsutøvelsen
- kan bruke flere perspektiver til å analysere en eller flere konflikter og regional utvikling i nyere tid.
- kan arbeide med samfunnsverdier og holdninger i grunnskolens samfunnsfag
- kan kritisk vurdere samfunnsdebatter i lys av målene om en bærekraftig samfunnsutvikling
- kan utvikle elevenes muntlige ferdigheter i faget gjennom diskusjoner og andre muntlige aktiviteter i
- kan reflektere over og vise innsikt i historiske prosesser og deres betydning for nyere utvikling
- kan kritisk analysere samfunnsfaglige problemstillinger og stimulere til dette i opplæringen, og i veiledning av elever
- kan bruke samfunnsfaglige kilder og materiale i arbeidet med utvikling av elevenes grunnleggende ferdigheter
- har kompetanse til å anvende digitale ferdigheter i læringssammenhenger
- kan tilpasse undervisningen til enkelteleven ved å legge til rette for varierte og differensierte læringsaktiviteter
- kan diskutere minoriteters historie og rettigheter i Norge og det mangfoldige samfunnet som ressurs og utfordring, samt samenes status som urfolk

Generell kompetanse

Kandidaten

- kan sette i gang og lede læringsprosesser som sikrer progresjon i arbeid med grunnleggende ferdigheter, og kartlegge arbeidet med sikte på å tilpasse opplæringen til elevers behov og gi læringsfremmende tilbakemeldinger
- kan forberede elever til å leve i og forstå et mangfoldig og demokratisk samfunn og fremme bærekraftig utvikling
- kan tilrettelegge for dybdelæring og tverrfaglig arbeid i skolen
- kan filtrere og vurdere samfunnsfaglige og statistiske kilder og ressurser for å svare på sammensatte spørsmål og gi elever opplæring i å vurdere digitale ressurser
- kan oppdatere seg faglig og reflektere over egen praksis
- har innsikt i elevers forståelse av faget

- kan kritisk reflektere over samfunnsfaglige problemstillinger på mikro- og makronivå

Innhold

Hvordan har demokratiske verdier blitt til, og hvordan har de påvirket Norges- og verdenshistorien? I dette emnet tilegner studenter seg ferdigheter i å analysere samfunnsendringer, politiske ideer og institusjoner i historisk og statsvitenskapelig kontekst. Studenter rustes til selv å lære elever i å tenke kritisk i en demokratisk sammenheng. En dypere innsikt i politisk, historiske og geografiske samfunnsprosesser står sentralt i gjennomføringen av emnet.

Emnet omfatter, i samsvar med grunnskolens læreplan, temaer fra historie, geografi og samfunnskunnskap. Alle temaene omfatter fagdidaktiske aspekter.

Temaene er:

- Norsk politikk
- Sentrum og periferi
- Regional utvikling
- Politisk geografi

Norsk politikk fokuserer på en historisk og statsvitenskapelig fordypning i de mest sentrale maktkanalene i det norske politiske system. Framveksten av parlamentarisme, sosiale bevegelser og partier (herunder valg og ideologier), organisasjoner (herunder partene i arbeidslivet, LO og NHO) og fremveksten av den norske velferdsmodellen står sentralt, i et komparativt perspektiv. Emnet gir en forståelse av historiske og politiske brytningsperioder i fremveksten av Norge som en moderne stat.

Sentrum/periferi. Hovedvekten legges på moderne historie og det 20. århundre med fokus på de to verdenskrigene, mellomkrigstid, økonomisk krise, okkupasjonstid og de store politiske ideologiene. Blant de sentrale spørsmålene som skal drøftes er hvordan disse spenningene og konfliktene preget det norske demokratiske samfunnet og det europeiske samfunnet for øvrig. Her vektlegges også de historiske og politiske motsetningene mellom sentrale eliter og folkelige og sosiale bevegelser. Norges relasjon til europeiske og internasjonale institusjoner analyseres også i sentrum-periferi-perspektivet.

Regional utvikling dreier seg om samfunnsendringer i Norge og verden som påvirker måter vi identifiserer oss på, og organiserer oss i samfunnet. Dette blir et møte med samfunnsgeografi som et romlig fag, og fagets kjernebegreper blir introdusert. Hvilke omstillinger og endringer er nødvendig for å skape et bærekraftig og et mer rettferdig samfunn? Sted, identitet og mobilitet, samt sentralisering og urbanisering analyseres. Vår geografiske forestillingsevne utforskes, herunder evnen til å se vår egen situasjon i lys av større samfunnsendringer.

Politisk geografi er spesielt opptatt av samspillet mellom politikk og geografi. Begreper som stat, nasjon, nasjonalisme, territorium og grenser er sentrale i politisk geografiske analyser og drøftes i lys av aktuelle eksempler fra Europa og verden for øvrig. Temaer som står sentralt er migrasjon og tilhørighet, klima og samfunnsendringer, demokratisering og medborgerskap. Vi studerer jordens politiske inndeling og hvordan maktrelasjoner og maktutøvelse virker inn på vår geografiske organisering på mikro og makro nivå.

Fagdidaktiske grunntanker og minoritetskulturelle/samiske perspektiver er integrert i alle temaene.

Undervisnings- og læringsformer

De vanligste tilrettelagte læringsformene i emnet er:

- forelesninger
- refleksjon over praksis
- gruppearbeid
- metodiske og didaktiske øvelser/analyse
- samarbeidslæring og studentrespons

Arbeidsomfang

Emnet er beregnet til totalt 400 timers arbeidsinnsats, inkl. timeplanlagt undervisning, selvstudium, arbeidskrav, eksamensforberedelser og eksamensgjennomføring.

Praksis

Det er ingen praksis i 7. semester. Se nærmere informasjon i Plan for praksis (1-7).

Arbeidskrav - vilkår for å avlegge eksamen

- Fagartikkel som kombinerer fag og didaktikk på 5-7. trinn med hverandrevurdering.

Arbeidskravet må være godkjent av faglærer før studenten kan fremstille seg til eksamen.

Eksamen

Individuell muntlig eksamen. Varighet ca 30 minutter.

Ingen hjelpemidler tillatt.

Karakterregel: A-F.

Sensorordning

Interne og eksterne sensorer.

Evaluering av emnet

Emneansvarlig har ansvar for at studentene gjennomfører en emneevaluering (EVA3). Resultatene behandles av lærerne i emnet i samarbeid med studieleder. Tilbakemeldinger gis studentene i et møte.

Litteratur

Litteraturliste sist oppdatert 03.06.2019.

REGIONAL OG POLITISK GEOGRAFI

Eidsvik, E, Et al. (2019), Verda og Vi, Det Norske Samlaget. Kap. 1,7, 12, 13, 14

Engelstoft, Sten og Henrik G. Larsen (2013) Territorium, stat og nation. Aspekter af Europas politiske geografi. Fredriksberg, Samfundslitteratur.

Hanssen, G.S., Klausen, J.E. og Langeland, O. (red.): Det regionale Norge 1950-2050. Abstrakt Forlag AS 2012, kap 2. Tilgjengelig i Canvas

Jordhus-Lier, David og Stokke, Kristian. (red), (2017) Samfunnsgeografi: En innføring. Cappelen Damm Akademisk. (kap. 15, 17, 20, 24, 25 er pensum) Bare tilgjengelig online og kan lastet ned i ulike formater fra:

<https://press.nordicopenaccess.no/index.php/noasp/catalog/book/14>

Marshall, Tim (2018), Geografiens makt, Norsk utgave, Vega forlag, 2 opplag, Oslo 2018. Kap. 4 og 5

Marston, S.A& Knox, P.L, (2016) Human Geography, Places and Regions in Global Context, seventh edition. Pearson Educational Limited (Side 368-390)
Tilgjengelig i Canvas

Mikkelsen, Rolf og Per Jarle Sætre (red.) (2015) Geografididaktikk for klasserommet. En innføringsbok i geografiundervisning for studenter og lærere. 4. utgave. Kristiansand, Høyskoleforlaget (Utvalgte kapitler er litteratur på emnet).

Nystad, Jens Fredrik og Rosèn, Espen (2011) "Samfunnsgeografi"

Læremiddelforlaget, 2 opplag Side 40-103

I tillegg kan det bli lagt til en artikkel om regionaliseringen i dagens Norge.

Anbefalt lesning/litteratur:

Nolet, R. Bjørshol, S. (2017), Utforskning i alle fag. Cappelen Damm Akademisk. kap. 1,2,8

Regionsreform, Regjeringen.no:

<https://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/regionreform/id2628044/>

HISTORIE

Bangstad, Sindre/Døving, Cora Alexa: Hva er rasisme, Oslo: Universitetsforlaget 2015, s. 7-90.

Dahl, Hans Fredrik: De store ideologienes tid, Oslo: Aschehoug 2001, «Verdenskrigen som skar over røttene» (s. 15-43), «Fascistisk fare for Norge?» (s. 189-225). Del av kompendiet.

Furre, Berge: Norsk historie 1914-2000. Industrisamfunnet – frå vokstervisse til framtidstvil, Oslo: Det Norske Samlaget 1999, del I, kap. 1 «Verdskrig, venstrestyre og statsvokster» (s. 21-37), del II (s. 53-118). Del av kompendiet.

Karcher, Nicola: Kampen om skolen. Nazifisering og lærernes motstand i det okkuperte Norge, Oslo: Dreyers forlag 2018, kap. 1 (s. 9-13, 16-20), kap. 3 (s. 45-105), kap. 4 (s. 138-181).

Lund, E. (2016). Historiedidaktikk. En håndbok for studenter og lærere (5. utg.), Oslo: Universitetsforlaget. (Utvalgte kapitler er litteratur på emnet).

Payne, Stanley: A History of fascism 1914-45, Abingdon/Oxon: Routledge 1995, «The Impact of World War I» (s. 71-79), «The Rise of Italian Fascism, 1919-1929» (s. 80-128), «German National Socialism» (s. 147-211). Tilgjengelig online gjennom HIOFs bibliotek.

SAMFUNNSKUNNSKAP

Dag Østerberg (2012), kapittel 22. "Herredømme og kontroll" og kapittel 23. "Samfunnsklasser, klassekamp og sosiale bevegelser" i Sosiologiens nøkkelbegreper, Oslo: Cappelen Damm Akademisk, 116–133. Tilgjengelig på Canvas.

Esping-Andersen, G. (1999), Social foundations of postindustrial economies. Oxford: Oxford University Press: 73-94. Tilgjengelig på Canvas.

Grethe Brochmann (2016), "Innvandring til Skandinavia. Velferdsstater i pluralismens tid", i I. Frønes (2016), Det norske samfunn, bind 1, Oslo: Gyldendal Akademisk, s. 130—154. I kompendium tilgjengelig på Canvas.

Gunn-Elisabeth Birkelund og Trond Petersen (2016), "Likestilling: Utdanning, politikk og arbeid", i Frønes (2016), Det norske samfunn, bind 2, kapittel 22, s. 190—210. I kompendium tilgjengelig på Canvas.

Gøsta Esping-Andersen (1990) *The three worlds of welfare capitalism*, Cambridge: Polity Press: 4-50. Tilgjengelig på Canvas.

Håvard Friis Nilsen (2014), "Den politiske frihetens glemte historie", i H. F. Nilsen og Helge Jordheim: *Politisk frihet*, Oslo.

Jens Arup Seip (1963), "Fra embetsmannsstat til ettpartistat", i *Fra embetsmannsstat til ettpartistat og andre essays*, Oslo: Universitetsforlaget, s. 7—43 (36 s). Tilgjengelig på Canvas

Koritzinsky, T. (2012), *Samfunnskunnskap, fagdidaktisk innføring*. Universitetsforlaget (Utvalgte kapitler er litteratur på emnet).

Simone de Beauvoir (1949), Utdrag fra *Det annet kjønn*, i Friis Nilsen & Jordheim (2014), *Politisk frihet*, s. 395—405.

Østerud, Øyvind (2014) *Statsvitenskap. Innføring i politisk analyse*. Universitetsforlaget. Kapitler blir spesifisert ved studiestart.

Wilkinson, Richard & Pickett, Kate (2009): *The Spirit Level. Why Equality is Better for Everyone*, Penguin Books, London. Les: Introduction, 1. The End of an Era, 7. Physical Health and Life Expectancy og 13. Dysfunctional Societies. Norsk utgave *Ulikhetens pris: hvorfor likere fordeling er bedre for alle* (2010).

LBSAM10219 Samfunnskunnskap og historie (1-7) (Vår 2020)

Fakta om emnet

Studiepoeng: 15

Ansvarlig avdeling: Avdeling for lærerutdanning

Stuedsted: Halden

Emneansvarlig: Gitte Cecilie Motzfeldt

Undervisningsspråk: Norsk

Varighet: ½ år

Innholdsfortegnelse

- Emnet er tilknyttet følgende studieprogram
- Undervisningssemester
- Studentens læringsutbytte etter bestått emne
- Innhold
- Undervisnings- og læringsformer
- Arbeidsomfang
- Praksis
- Arbeidskrav - vilkår for å avlegge eksamen
- Eksamen
- Sensorordning
- Evaluering av emnet
- Litteratur

Emnet er tilknyttet følgende studieprogram

Obligatorisk emne i valgfaget *Samfunnsfag 1 for grunnskolelærerutdanning 1-7* (30 studiepoeng).

Undervisningssemester

8. semester (vår).

Studentens læringsutbytte etter bestått emne

Kunnskap

Kandidaten

- har bred kunnskap om samfunnsfag som skolefag, dens historie og egenart.
- har kunnskap om bruk av digitale kart og kilder, og kan vurdere disse kritisk og anvende dem hensiktsmessig i undervisning
- har kunnskap om lokale og globale vær fenomener i lokalt, regionalt og globalt
- har kunnskap om endringer i værmessige forhold og hvordan disse påvirker menneskers samspill og tilgang til ressurser og ressursbruk i en bærekraftig utvikling
- har forståelse for hvordan ulike prosesser har formet natur og samfunn over tid
- forstår hvordan jordens indre og ytre krefter påvirker landskapsutvikling, topografi, klima og vær, og betingelsene for liv
- har innsikt i ressursenes betydning for livsmestring og folkehelse
- behersker sentrale samfunnsvitenskapelige teorier, metoder, ferdigheter og begrepsapparat
- har kunnskap om samspill og konflikt mellom befolkningsutvikling i Norge og verden og ulike typer ressursbruk i en lokal og global sammenheng
- har kunnskap om grunnleggende teorier, begreper og tenkemåter for å forstå bærekraftige sammenhenger og samfunnsutvikling over tid
- har kunnskap om, og forstår konsekvenser av, ulik befolknings sammensetning og befolkningspolitikk, også blant minoriteter og samer

Ferdigheter

Kandidaten

- kan bruke didaktisk innsikt og forskning til å skape og evaluere varierte undervisningsmetoder og læremidler ut fra hva som fremmer læring dybdekompetanse og en analytisk forståelse av gjeldende læreplaner
- kan bruke utforskende metoder til å skape innsikt og kompetanse i lokale landskap og miljø for elever
- har kompetanse til å anvende digitale ferdigheter i læringssammenhenger hos elever
- har kompetanse til å kritisk analyse forholdene mellom mennesker og det fysiske miljø i ulike skala
- har observasjonskompetanse til å anvende i ulike læringssituasjoner i skolen og i samfunnet
- kan anvende geografiske metoder, digitale kilder og begreper i læringssammenhenger, herunder befolkningspyramider, diagrammer og kartografiske fremstillinger
- kan planlegge, gjennomføre og kritisk vurdere egen undervisning slik at det tas hensyn til mangfoldet i elevgruppen og læreplan i samfunnsfag for grunnskolen

Generell kompetanse

Kandidaten

- kan sette i gang og lede læringsprosesser som sikrer progresjon i arbeid med grunnleggende ferdigheter, og kartlegger arbeidet med sikte på å tilpasse opplæringen til elevers behov og gi læringsfremmende tilbakemeldinger
- kan forberede elever til å leve i og forstå et mangfoldig og demokratisk samfunn og fremme bærekraftig utvikling
- kan tilrettelegge for dybdelæring, kritisk refleksjon og tverrfaglig arbeid i faget
- har innsikt i, og kan tilrettelegge for, betydningen av etiske og kritiske vurderinger i samfunnsutviklingen
- kan filtrere og vurdere samfunnsfaglige og digitale kilder og ressurser for å svare på sammensatte spørsmål
- har innsikt i barns forståelse av faget

Innhold

Arbeid med samfunnsfag innebærer å bli kjent med hvordan fysisk miljø og menneskene påvirker hverandre over tid, samt å reflektere over faglige utforskningsmetoder. Som skolefag skal geografien hjelpe unge mennesker til å orientere seg i nærmiljøet og i verden. Bærekraftig utvikling, klima og landskap er viktige kompetanseområder i skolen og velegnet for å bli utforsket bla. gjennom observasjon og ekskursjon. Hovedområdene geografi og utforskeren spiller på elevers forskningsvilje og nysgjerrighet om en verden de påvirker i økende grad. I opplæringen om «utforskeren» får studenter en innføring i overordnede problemstillinger og forskningsmetoder i samfunnsfag. Studenter for opplæring i å støtte elevers voksende verdensbilde ved bruk av kart, observasjoner og kritisk bruk av varierte kilder med dybdekompetanse og livsmestring som overordnede målsetninger.

Emnet omfatter, i samsvar med grunnskolens læreplan, temaer fra geografi og utforskeren. Temaene er:

- Vær og klima
- Landskap og kart
- Befolkningsgeografi
- Utforsking og metode i samfunnsfag
- Samfunnsfag didaktikk og demokratisk dannelse i begynneropplæringen

Vær og klima er et velegnet tema til å fremme innsikt i forholdet mellom mennesker og sine omgivelser. Hva er forskjellen på vær og klima? Hvordan og hvorfor oppstår ulike værphenomener? Hvorfor har globale hav og luftstrømmer betydning for biodiversitet og fremtidig klima på jorden? Menneskelige forhold påvirker i stadig større grad naturgeografiske prosesser gjennom sitt levesett, politiske- og økonomiske valg. Bevisstgjøring og konsekvenser av individuelle og strukturelle samfunnsendringer belyses.

Landskap og kart gir innføring i geologiske prosesser samt forståelse og bruk av kart til å forstå verden. Her lærer du å tolke landformer og analyserer prosesser som fører frem til de landformene vi i dag omgir oss med, og som er vesentlig for befolkningens aktivitet og livnæring på jorden. Jordas oppbygning og dannelse, sammenhenger mellom de indre og ytre geologiske prosessene blir vektlagt. Kartkompetanse og innsikt i naturmessige forhold er viktig for utvikling av elevenes livsmestring og orientering i romlige omgivelser livet igjennom.

Befolkningsgeografi tar for seg befolkningsutviklingen i Norge og verden. Forholdet mellom befolkningsvekst og tilgang til ressurser diskuteres ved hjelp av ulike teorier i fortid og samtid. Tilgang til ressurser som land, mat, kunnskap og nye teknologiske løsninger frembringer ulike syn og kritiske analyser i befolkningsgeografien, spesielt i lys av bærekraftig utvikling og livsmestring blant fattige og rikere segmenter i verdens befolkning. Flytting, migrasjon og flyktnings problematikk er aktualiteter som diskuteres og belyses.

Utforsking og metode i samfunnsfag syr sammen noen av de overordnede temaene i samfunnsfag og gir studentene metodologiske og teoretiske redskap til å forme og svare på sammensatte problemstillinger som kan brukes i klasserommet og i forskning. Kritisk og demokratisk dannelse og etisk refleksjon er sentralt. Kvalitativ, kvantitativ metode og kildekritikk er viktige i samfunnsfagene for å belyse sammenhenger og dybdeinnsikt i endringsprosesser på mikro- og makronivå. Fagets epistemologi og kognitive ferdigheter er i sentrum. Hovedvekten ligger på arbeidsformer i samfunnsfag på mellom- og ungdomstrinnet.

Samfunnsfagdidaktikk i begynneropplæring og demokratisk dannelse behandler debatter og forskning om kjennetegn til gode arbeidsmåter i samfunnsfagundervisning blant barn i 1.-7. trinn. Begynneropplæringen tar for seg temaer som læreplanarbeid, det flerkulturelle klasserom, klasseledelse, klasse miljø, dannelse og kunnskapsteori. Studenten får opplæring i å finne, bruke og utvikle arbeidsmåter som gjør at faglig innhold blir til læringsutbytte som så vel lærerstudenter som grunnskoleelever ønsker å tilegne seg.

Fagdidaktiske grunntanker og minoritetskulturelle/samiske perspektiver er integrert i alle temaene.

Undervisnings- og læringsformer

De vanligste tilrettede læringsformene i emnet er:

- forelesninger
- muntlig fremlegg og refleksjon

- refleksjon over praksis
- gruppearbeid
- utforskende øvelser/analyse
- heldagsekskursjon
- samarbeidslæring og studentrespons

Arbeidsomfang

Emnet er beregnet til totalt 400 timers arbeidsinnsats, inkl. timeplanlagt undervisning, selvstudium, arbeidskrav, eksamensforberedelser og eksamensgjennomføring.

Praksis

Det er to uker praksis (skoleovertakelse) i 8. semester. Se nærmere informasjon i Plan for praksis (1-7).

Arbeidskrav - vilkår for å avlegge eksamen

- Deltakelse på heldagsekskursjon, inkludert for- og etterarbeid
- Workshop i kartografi
- Deltakelse på begynneropplæring 80 % fremmøte

Arbeidskravene må være godkjent av faglærer før studenten kan fremstille seg til eksamen.

Eksamen

Individuell, skriftlig skoleeksamen, 6 timer.

Tillatte hjelpemidler: Alle, unntatt kommunikasjon og det åpne nettet.

Karakterregel: A-F.

Sensorordning

Intern og ekstern sensur.

Evaluerings av emnet

Emneansvarlig har ansvar for at studentene gjennomfører en emneevaluering (EVA3). Resultatene behandles av lærerne i emnet i samarbeid med studieleder. Det gis tilbakemeldinger til studentene.

Litteratur

Litteraturlisten er sist oppdatert 03.12.2019.

Andresen, Astrid et al.: Å gripe fortida. Innføring i historisk forståing og metode, kap. 1 (s. 15-20), kap. 4 (s. 93-118), kap. 5 (s. 119-136), Oslo: Det Norske Samlaget 2015 (2. utgave).

Benjaminsen, T. A og Svarstad, H. (2017) Politisk økologi: Miljø, mennesker og makt. (Kapittel 6-9). Universitetsforlaget, Oslo. Kap. 9 Tilgjengelig i Canvas

Biseth, Heidi, i Må vi snakke demokrati? Om demokratisk praksis i skolen, redigert av Madsen, Janne, Biseth Heidi, Oslo, Universitetsforlaget, 2014 s. 25-42
Tilgjengelig i Canvas

Eidsvik, E, Et al. (2019), Verda og Vi, Det Norske Samlaget. Kap. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9

Eriksen, Gregers, K. «Bærekraftig utvikling som samfunnsfaglig tema». I Bedre Skole nr. 2. 2017. Tilgjengelig her:
<https://www.utdanningsnytt.no/files/2019/06/27/Bedre%20Skole%2020202017.pdf>

Giæver, T.H, Mifsrud, L, Gjølstad, E, Digital dømmekraft i skolen: Lærerens tilnærming, i boken Digital dømmekraft. Oslo, Cappelen Damm Akademisk, 2017.
(s. 104-121).

Jegstad, Kirsti, Jøsok, Evy, Ryen, Erik, Sandvik Margareth, Kritisk tenkning i klasserommet, Utdanningsnytt.no 02.august, 2019:
<https://www.utdanningsnytt.no/fagartikkel-fagfornyelse-laereplaner/kritisk-tenkning-i-klasserommet/207602>

Jordhus-Lier, David og Kristian Stokke (red), (2017) Samfunnsgeografi: En innføring. Cappelen Damm Akademisk. (kap. 4 og 22) ISBN 9788202567422 Bare tilgjengelig online og kan lastet ned i ulike formater fra:
<https://press.nordicopenaccess.no/index.php/noasp/catalog/book/14>

Klemsdal, T. (2002). Landformene i Østfold. Natur i Østfold, 21(2/1), 7-31. (24 sider) Tilgjengelig digitalt:
http://nhm2.uio.no/botanisk/nbf/ofa/nio2002/2_landformer.pdf

Mikkelsen, Rolf og Per Jarle Sætre (red.) (2015). Geografididaktikk for klasserommet. (3. utg.). [Oslo]: Cappelen Damm akademisk. ISBN 978-82-0249-146-8

Nolet, R. Bjørshol, S. (2017), Utforskning i alle fag. Cappelen Damm Akademisk. (Kap. 1,2,8)

Nystad, J.F. og Rosèn, E. (2018), "Samfunnsgeografi". Læremiddelforlaget, 2 utgave 2018, kap 4 og 5

Sinnes, A. (2017), «Utdanning for bærekraftig utvikling». Universitetsforlaget, 2. opplag 2017, kap 2 og 3 Tilgjengelig i Canvas

Ott, Annelie, Kritisk tenkning og bærekraft i fagfornyelsen», i Kritisk tenkning i samfunnsfag, Universitetsforlaget 2019. Tilgjengelig i Canvas.

Vandsemb, Berit Helene, Befolkning og utvikling. I utvikling: en innføring i utviklingsstudiet, redigert av Eriksen, Tore Linne, Feldberg, Karen Brit, Kristiansand, Cappelen Damm Akademisk, 2013. s. 187-211 (24 sider) Tilgjengelig i Canvas

Whitaker, R, Burroughs, B, Robertson, T & Eleanor, V – Talbot, Meteorologi for alle, Gyldendal Fakta. Utvalgte kapitler tilgjengelig på Canvas

Litteratur til begynneropplæring i samfunnsfag:

Bjørnstad, E. og Dehnæs Hogsnes (red), 2019, Lek i begynneropplæringen, lekende tilnærminger til skole og SFO. Universitetsforlaget 2019. kap 1, 4 og 5.

Nolet, R. «Tren Tanken – et undervisningsopplegg for å utvikle kritisk tenkning». I bedre skole nr 1, 2006. Tilgjengelig i Canvas

Storhaug, Marit, Veiledning i tilpasset opplæring: Arbeidsmåter – fra oppskrift til refleksjon, redigert av Unn Stålsett; Marit Storhaug, Ruth Sandal, Bergen, Fagbokforlaget, 2009. Tilgjengelig i Canvas.

Anbefalt supplerende litteratur:

Corner, Geoff (2008), Geologiskolen. Universitetet i Trømsø. Bare tilgjengelig online:
<http://geologiskolen.uit.no/generellGeologiskolen/generell/prosesser/pros1.htm>

Miljødirektoratet (2014), Klimatilpasning og raske utslippskutt er nødvendig, Fakta ark laget av Miljødirektoratet, november 2014 (foreløpig versjon)

Lærebøker/læreboknettsteder: Eide, H., Johansen, O-I. og Øverjordet A. H. (2013) Geografi. Landskaper, ressurser, mennesker, utvikling. Cappelen Damm, Oslo. Nettsted: <http://geografi.cappelendamm.no/>

IPCC (2018), Global warming of 1.5 Degree Celsius. <http://www.ipcc.ch/report/sr15/>

Headline statements of IPCC (2018), Global warming of 1.5-degree Celsius:

http://report.ipcc.ch/sr15/pdf/sr15_headline_statements.pdf

IPCC: special report on extreme events, summary for policy makers:

http://www.ipcc.ch/pdf/assessment-report/ar5/wg2/ar5_wgII_spm_en.pdf

DON'T PANIC — Hans Rosling showing the facts about population:

<https://www.gapminder.org/videos/dont-panic-the-facts-about-population/> eller

<https://www.youtube.com/watch?v=FACK2knC08E&t=7s>

Gapminder Foundation, 2014